

Motion till riksdagen 2023/24:915

av **Rebecka Le Moine m.fl. (MP)**

Sveaskog

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskogs bolagsordning bör kompletteras med ett krav på att verksamheten ska ske inom ramen för miljö kvalitetsmålet ”Levande skogar” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskogs mål för skyddade områden om 20 procent (exklusive naturhänsyn i produktionsskogen) ska vara ett minimikrav som utgår från naturvärden, med en god geografisk spridning, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog bör ges ett tydligt ägardirektiv med målet att Sveaskog ska vara föregångare i hållbart skogsbruk, genom bl.a. utveckling av ett ekosystembaserat och hyggesfritt skogsbruk samt att bidra till ett rikt djurliv, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska offentliggöra sina naturvärdesinventeringar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog i de fall Sveaskog säljer jaktlicenser eller kvoter för jakt bör låta jakten anpassas efter tillgången på vilt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska respektera det strikta skyddet för arternas viloplats och fortplantningsområden för de arter som finns omnämnda i artskyddsförordningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog årligen måste redovisa i årsredovisningen hur den avverkade volymen skog har sänkt värdet på statens skogar i förhållande till vad motsvarande virkesvolym är värd på rot och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna och Naturvårdsverket bör få i uppdrag att peka ut och skydda de statliga skogar, inklusive Sveaskogs, som är av reservatsklass, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sveaskog är ett statligt ägt bolag, svenska folkets bolag, och därav borde Sveaskogs verksamhet också präglas av mångbruk och högre naturvårdsambitioner. Sveaskog har sedan köpet av Assi Domän 2001 haft som övergripande mål att förvalta företagets skogar på ett föredömligt sätt, från både produktions- och miljösynpunkt, för att trygga en långsiktigt hållbar utveckling. År 2004 fick Sveaskog ytterligare ett uppdrag när riksdagen beslutade att bolaget skulle utöka sin verksamhet inom naturturism, rekreation och upplevelser. Omfattande skövling, sterila skogar och omfattande jakt motverkar uppdraget från 2004. Många rekreationsområden har avvecklats de senaste åren och tyngdpunkten har lagts på jaktturism.

Sveaskog är Sveriges största skogsägare, men trots det har regeringen inte gett Sveaskog något tydligt ägardirektiv eftersom Näringsdepartementet, som ägarrepresentant, ansåg att ägardirektiv som sådana är oklara och otydliga och istället menade att ett riksdagsbeslut skall återspeglas i bolagsordningen. Ägardirektiv behöver inte vara oklara utan kan med mål tydliggöra ägarnas intentioner med bolaget.

Sveaskogs uppdrag som det beskrivs i propositioner, riksdagsbetänkanden och riksdagsskrivelser kräver tolkningar från bolaget. Sveaskog har tolkat det som ett uppdrag som är uppdelat i två huvuddelar: ett marknadsorienterat och ett samhällsorienterat uppdrag. Riksrevisionen menar att det inte finns någon tydlig prioritering mellan dessa. Sveaskog prioriterar produktion och med ett ökat avkastningskrav kalavverkas allt mer skog i Sveaskogs regi. Detta tydliggörs i de värdeord som Sveaskog har: kundfokus, innovation, enkelhet och öppenhet. Inget om miljöhänsyn och biologisk mångfald.

Enligt flera uppgifter avverkar Sveaskog idag mycket unga skogar i sin mest växtliga ålder och säljer virket till ett pris långt under vad motsvarande skog är värd växande på rot. Det innebär att statens förmögenhetsmassa torde minska. Exempelvis i Mellansverige får Sveaskog, enligt uppgift, endast cirka 100–400 kronor per m³ fub vid försäljning av avverkat gallrings- och slutavverkningsvirke medan samma virke är värt 500–550 kronor växande på rot. Vid slutavverkning avgår dessutom omfattande kostnader för efterföljande skogsvård. Den s.k. utdelningen till staten innebär med andra ord en motsvarande minskning av skogen på den fastighet som bolaget förvaltar. Fast minskningen av statens förmögenhet redovisas inte.

Att bolaget idag i princip direkt avverkar all tillgänglig tillväxt sänker också bolagets flexibilitet och handlingsfrihet framöver. En årlig uppskattning av hur årets avverkningar har påverkat värdet av de berörda skogarna i förhållande till intäkt bör redovisas i årsredovisningen.

På grund av en förskjuten åldersfördelning där yngre och yngre skogar avverkas råder det på flera håll i landet brist på avverkningsmogen skog idag. Det har visat sig att Sveaskog nedklassar naturvärdefull skog från NO, naturvård orörd, till PG, produktionsskog för avverkning. Detta går stick i stäv med de demokratiskt beslutade miljömålen, där levande skogar ingår, som kräver att mer produktiv skogsmark skyddas snarast. Av den årliga uppföljningen av miljömålen framgår det tydligt att målet levande skogar inte kommer att nås, för att det bland annat är brist på arealer av gammal skog med kontinuitet. Förutom att den biologiska mångfalden blir lidande och naturtypen ”västlig taiga” hotas, minskar också rekreationsvärdet kopplat till vildmarksintressen och turism. Sveaskog säljer dagslicenser på sina marker för jakt på småvilt av olika jägare varje dag utan uppföljning, vilket utarmar det vilda djurlivet i sitt habitat. Det hotar också renskötseln,

eftersom lavrika skogar huggs bort och renarnas betesmarker behöver utökas, vilket medför ökade konflikter med bl.a. rovdjurspopulationen.

Det är först när skogen avverkningsplaneras som avverkningsplaneraren gör en uppskattning av naturvärden. Denna bedömning offentliggörs inte; inte ens efter förfrågan kan man få se rapporter eller skriftliga bedömningar som förklarar hur ett tidigare naturvårdsklassat område plötsligt klassas som produktionsskog. Ideella miljörörelsen har gång på gång påvisat höga biologiska värden i de skogar som Sveaskog planerat för avverkning och många av dessa skogar är idag borta. Några exempel från södra Norrbotten är Melakträskliden, Brännliden, Lövbrännan vid Svartberget, Guorpaliden och Njoka. Sveaskog har i samtliga dessa fall vägrat att redovisa sina naturvärdesinventeringar. Det finns många fler exempel. Det är viktigt att naturvärdesinventeringar redovisas offentligt för att säkra att det är naturvärdena som avgör skyddet. Det som redovisas idag innehåller bara information om vilka trädslag som finns och fördelningen mellan dessa. Däremot saknas det information om både naturvårdsstrukturer och artförekomster. Dessa element beskrivs alltid för de som följer Sis-standarden för naturvärdesinventering, vilket är alla verksamheter som kan komma att påverka miljön. Varför ska inte Sveaskog vara transparenta och redovisa artfynd, naturvårdsstrukturer och naturvärdesklasser? Det hade bidragit stort till planeringen av grön infrastruktur och prioriteringen av skydd samt ökat miljörörelsens tillit till Sveaskog.

Sveaskog saknar än idag ägardirektiv från regeringen. I stället menar Näringsdepartementet att riksdagsbeslut ska återspeglas i bolagsordningen. Enligt Sveaskogs bolagsordning och beskrivning står det:

Föremålet för bolagets verksamhet ska vara att äga och förvalta fast och lös egendom, samt bedriva skogsbruk och skogsindustri samt därmed förenlig verksamhet.

Bolaget ska vara en oberoende aktör, dvs. utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara, med kärnverksamhet inom skogsbruk. Bolaget kan även bedriva närliggande verksamhet om den bidrar till att öka bolagets avkastning.

Bolaget ska genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att tio procent av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad. Verksamheten ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning.

Det ger alltså ett stort tolkningsutrymme, men tonvikten ligger på produktionen och inte på miljön. Det stora tolkningsutrymmet har fått kritik från Riksrevisionen. Sveaskog ska enligt sin egen tolkning finnas till för att bedriva skogsindustri och ska bara syssla med verksamheter som kan öka bolagets avkastning medan naturvård och miljö lyser med sin frånvaro. Sveaskogs uppdrag kompletteras med propositioner, riksdagsbetänkanden och riksdagsskrivelser och kräver ytterligare tolkningar från bolaget, vilket Sveaskog har tolkat som ett uppdrag som är uppdelat i två huvuddelar: ett marknadsorienterat och ett samhällsorienterat uppdrag.

Det finns ett stort folkligt engagemang i skogsfrågan. Mer än 45 000 personer skrev under kampanjen ”Vår skog”, där ett förändrat uppdrag ingick som krav på Sveaskog. Även före detta chefer för Sveaskog har gått ut och kritiserat organisationen öppet i en debattartikel och förordar att miljömålen ska behandlas likställt som de ekonomiska målen.

Ett av de största problemen med Sveaskog är att deras målsättning om 10 % naturvårdsskogar inte är ett golv, utan både golv och tak. Detta enligt Sveaskog själva. De har tolkat sitt samhällsuppdrag så som att de inte får skydda varken mer eller mindre än 10 %. Det betyder att om de har skyddat en skog av högt biologiskt värde men sen hittar

en skog som har ett ännu högre biologiskt värde, så måste de välja en skog av dessa att skydda, medan den andra får avverkas. Så länge denna tolkning får finnas kvar kommer värdefulla och skyddsvärda skogar att fortsätta avverkas i Sveaskogs regi. Därför måste Sveaskog få ett tydligare uppdrag via ett riksdagsbeslut eller ett tydligt ägardirektiv och därigenom en omskriven bolagsordning som möjliggör en snabb accelerering av skydd och hållbart brukande av skogen.

Rebecka Le Moine (MP)

Daniel Helldén (MP)

Elin Söderberg (MP)

Katarina Luhr (MP)